

VALÓSÁGUNK

A FŐSZERKESZTŐ VENDÉGE:

Virág László zeneiskola-igazgató

– Az utóbbi hónapok-évek zenei tárgyú cikkeit olvasva, a szaklapokban – s nemcsak ott –, igencsak pesszimista bangulatot lehet érzékelni. Van aki egyenesen zenei katasztrófáról beszél, s a Kodály Társaság levele után ez nem is tűnik megalapozatlannak.

– Mint minden ilyen kijelentésben, ebben is van azért egy kis túlzás. Két oldalú a dolog. Egyrészt valóban a nullpont felé tartunk a zenei nevelésben, a másik oldalon pedig hihetetlen eredményeket tudunk felmutatni.

– Mondanál példát mindkettőre?

– Nézd, Kodály Zoltánnak az a bizonyos terve, amit ő talán 1946-ban egyik írásában lefektetett, hogy századunk végére a zenei írás-olvasás közkinccsé válik, úgy érzem, ez nem fog teljesülni. Nyilván amikor ezt leírta, nem tudta, hogy jön majd idő például, amikor a tanítóképzőkbe felvesznek olyanokat, akiknek nincs zenei hallásuk. Tehát ezek a pedagógusok nem tudnak olyan zenei nevelést nyújtani az alsó tagozatban, ami feltétlenül szükséges. És ez mindenképpen nagy visszalépés. Régen az a bizonyos kántortanító, képzésének négy éve alatt, olyan hatalmas óraszámban tanult éneket, hogy amikor képesítését megkapta, minden kíváncsúnak eleget tudott tenni. Egy ma kikerülő pedagógus kántortanítóként biztosan megbukna az első percben.

– Ha jól értettem, az alsó tagozatos nevelőkről van szó, akiknek éneket kellene tanítani... Ez tényleg katasztrófa!

– Jól értetted. A felső tagozaton sem sokkal jobb a helyzet, de kétségtelen, hogy a tanárképző főiskolákon már olyan zenei szakvégzettséget kapnak, amely minőségi munkát tesz lehetővé. De az alapok nélkül a felső tagozatba felkerülő tanulókkal ők is mire mennek? Egyébként is; közülük is azok felelnek meg igazán a kodályi követelményeknek, akik valamilyen zenei szakközépiskolából mentek el a tanárképző főiskolára, tehát nem a művészi pályát választják, hanem a pedagógusit. Az ő felkészültségük kétségtelenül a legjobb. De hát a kérdés az, hogy ez hány százaléka az egésznek...

– Akkor légy szíves, most mondd az eredményeket.

– Tehát, ha a zeneiskolák hangszeres oktatását nézzük, s elmegyünk egy-egy növendéki versenyre, mondjuk például Szombathelyre, ahol a hegedűsök versenyeznek, vagy Nyíregyházára, a zongora szakos növendékek vetélkedésére...

– Vagy Salgótarjánba, az orgonista szakos tanulók versenyére...

– Az inkább bemutató mintsem verseny, a résztvevők kis száma miatt. De az előbb említetteken óriási, mondhatni hihetetlen eredményeket látunk és nyugodtan mondhatjuk, nemzetközileg is magas színvonalú produkciókat le-

het hallani. S ezekből a fiatalokból sem mindből lesz művész, hanem „csak” zenetanár.

– *Nem győztél meg maradéktalanul, mert ez bizony a zenei nevelésnek csak vékony szeletkéje. Az elmúlt évben a Magyar Zeneművészek Szövetségének közgyűlésén is ez állt a középpontban? Ott milyen volt a hangulat?*

– Itt elsősorban a hangverseny-látogatásról folyt a vita. Tulajdonképpen nem tudták eldönteni, hogy a hangverseny-látogató közönség csökkenése miért következett be. A közgyűlés vitaindítójában is határozottan írtak erről: „A hangversenyjegyek ára átlagosan mintegy kétszeresére emelkedett, s ez a látogatottság folyamatos csökkenéséhez vezetett, minthogy a hangverseny-látogatók nagy része az amúgy is csökkenő életszínvonalú értelmiségi rétegből származik.” Lehetne játszani a számokkal. Abszolút értelemben nem csökkent a hangverseny-látogatók száma, de sokkal több hangverseny van mint korábban.

– *S kell ennyi hangverseny?*

– Ezek szerint nem. A másik kérdéskör a közgyűlésen az oktatás eredményessége, illetve a pedagógusképzés. Egyrészt kevés zeneiskolai tanárt képeznek s a végzett tanárok sem mennek el tanítani, hanem beülnek egy zenekarba vagy elmennek olyan intézményekhez, ahol nem kell ezt a nehéz pedagógiai munkát végezniük. Mindegy hogy hova, csak pedagógusnak ne kelljen menni. S aki ilyen állást nem kap, az megy csak a zeneiskolába tanítani.

– *A közgyűlés második kérdésköréhez kapcsolódva engem az érdekel, hogy most, mi a helyzet a zeneoktatással Nógrád megyében? Van-e hiány pedagógusokban, érzékelhető-e itt a képzés nélküliség bevett magyar módja? Egyáltalán: elképzelhető ilyen? Az említett szövetségi vitaindítóban a zeneiskolákról is reménytelen sorokat olvashattunk: „A zeneiskolák jelentős részének nincs önálló épülete, az iskolai tantermekből pedig, zsúfoltságuk miatt, már délután és szombaton is kiszorulnak. Évtizedeken át romló hangszerállományuk javítására, vagy pótlására alig van mód. A felvehető létszámkerete sokkal szűkebb, mint a jelentkezőké, így sorvad a hangszer-tanulás igénye.” Engem ezektől függetlenül a pedagógusok helyzete érdekel.*

– Olyan értelemben, amilyen a mai gyakorlat, egy általános iskolában, nálunk nincsenek gondok a képzéssel. Valaki érettségi után elmehet tanítani matematikát, földrajzot vagy történelmet, mert megvannak hozzá az alapismeretei (ha ugyan vannak). De, aki leérettségizik úgy, hogy soha nem látott nagybőgőt, az nem mehet el zeneiskolába nagybőgőt tanítani, mert nincs meg az alapképzettsége. A mi pályánkon a legalacsonyabb végzettség a zeneművészeti szakközépiskolai szokott lenni, de meg kell mondanom, hogy Nógrád megyében viszonylag kevés az ilyen zenetanár, és most már nekik is van lehetőségük a hiányzó diplomát megszerezni. Vannak viszont hangszeres, amelyekre hangszeres tanárok is hiányoznak. Például hegedűtanár mindig kellene, zongoratanár mindig kellene, gitártanár kevés van, rézfúvóstanár kevés van... Tehát bizonyos hangszeres tanárokban hiány van, de más megyékhez viszonyítva viszonylag jó a helyzetünk.

– *El tudod képzelni a többi megye ellátottságát... Hogyan látod a zene-pedagógusok megítélését a közismereti pedagógusokéval szemben?*

– Ezzel kapcsolatban egy fontos intézkedés már történt, az új oktatási törvény megszületésével. Addig a zeneiskolák a különböző helyi tanácsok költségvetésében az ún. tanfolyamok közé voltak besorolva...

– *Hová?!*

– A tanfolyam című költségvetési helyre. Most már a zeneiskola is az alsó-fokú tanintézetek sorába tartozik és az új oktatási törvényben külön fejezet is van a zeneiskolák számára. Tehát ez a része gondunknak már megszűnt. Ami a kétféle tanári kar anyagi és erkölcsi megítélését illeti, kétségtelen, hogy az utóbbi hat-nyolc évben, nagy és pozitív irányú változás történt a mi javunkra. Most már a zeneiskolai tanárokat is „emberszámba” veszik. Ez tükröződött az erkölcsi elismerésekben, mint például lakáskérdések elbírálása, kitüntetések odaítélése stb. Anyagi vonatkozásban a három zeneiskola között is eltérés van Balassagyarmat és Nagybatony javára, de az utóbbi két évben a Salgótarjáni Városi Tanács művelődési osztálya igen sokat változtatott ezen a helyzeten.

– *Beszélnék a szövetség másik központi témájáról is, a koncertlátogatásról. Mi a helyzet Nógrádban? Nálunk is visszaesett a látogatók száma?*

– A koncertlátogatás kérdését szét kell választanod: egyrészt a művelődési központok által szervezett koncertekről, másrészt a zeneiskolák által szervezettekről kell beszélnünk. Ezt az utóbbiakat is ketté kell osztani. Egyik része pedagógiai jellegű, amelyeken szülők, apukák, anyukák vesznek részt.

– *Amolyan évszáró féle?*

– Nem. Ilyen mintegy negyven van a tanév során, hiszen előírás, hogy a zeneiskolai tanulók évente legalább egyszer pódiumra lépjenek. Ez nálunk többször történik.

– *A megyében, vagy csak Salgótarjában?*

– Csak Salgótarjában. S gondolom, hasonló arányban van a másik két iskolában is. Ezeknek pedagógiai céljuk van, s nem a nagyközönségnek szólnak. Másrészt a tanulók és a szülők részére évente 4-5 hangversenyt tartunk.

– *Kik?*

– Ezen a zeneiskola tanárai szerepelnek és az általuk meghívott művészek lépnek fel a fenti közönség előtt, illetve van nekünk egy törzsközönségünk, akiket meghívunk ezekre a koncertekre. Ezeknek a rendezvényeknek viszont gazdasági gondjai vannak. Kicsi a terem, nagy a művészek gázsija. Így aztán a legtöbb művész szívességből, csak éppen a minimális díjért jön játszani. De hát a végtelenségig ezt sem tudjuk kérni tőlük...

– *Es mi van a másik hangversenytípussal?*

– Érdekes, hogy amikor a hatvanas évek elején megindult Salgótarjában a szervezett hangversenyélet, a Filharmonia koncertsorozatán 300-350 bérletes volt. S aztán évről évre lemorzsolódott a bérletesek száma, annyira, hogy a legutóbbi években csak negyven-ötven bérletes volt a városban. A tavalyi évadban a Filharmonia már nem is szervezett bérletes sorozatot a városban. A művelődési központ csak egyedi koncertek megvásárlására vállalkozott.

– *Ez ugye a felnőttkoncertekre vonatkozik?*

– Igen.

– *Szívesen kérdeznék az ifjúsági koncertekről, mert szerintem ott sem felejtetlen a helyzet, de inkább egy másik kérdést teszek fel, amelyről a szak-sajtó is sokat ír, Nógrádot említve példának. Ha elfogadjuk ezt a tényt, hogy az ifjúsági koncertek a megye városaiban végül is rendszeresen zajlanak, ott diákok szívesen megjelennek – főleg iskolai óra alatt –, s a jó zene-pedagógus fel is készíti őket az élményre, és ők fegyelmezetten viselkednek –, de akkor is: mi a helyzet a lakosság nagyobb részével, a kistelepülésekkel? Nagylóc, Rimóc, Bárna stb., stb. általános iskolásai mikor jutnak hasonló élményekhez?*

– Hát, most éppen olyan falvakat emlegettél, ahová kijárunk élő zenét játszani. Ezeket csak úgy mondtad vagy tudtad?

– *Kedvenc falvaimat említettem.*

– Na igen. Szóval, erre a mozgalomra nagyon büszke vagyok, mert ezt mi indítottuk el, innen, Salgótarjából.

– *Kiket jelent az „indítottunk”?*

– Zenciskolai tanárok – mind a három zenciskolából.

– *Tiszteletdíjért?*

– Ez amolyan látszólagos tiszteletdíj. Kapunk valamelyes pénzt, de én, isten bizony, nem is tudom, mennyit, mert az ideit még meg sem kaptuk. Ezt TIT-előadásként kezelték egyidőben, tehát gondolhatod, mennyi fizetség járt érte. Szóval, ezeken a hangversenyeken vagy órákon azokat a zeneműveket játszunk, amelyeket már ismernek a diákok, s részben olyat is játszunk, amit még nem hallottak. Elmagyarázzuk a szakkifejezéseket, bemutatjuk a hangszereket.

– *Mióta csináljátok?*

– Nyolc vagy tíz éve megy már. Hozzáteszem, mi itt Salgótarjában már az ötvenes évek végétől csináltuk ezt, addig, amíg a filharmóniai hangversenyek meg nem indultak. Úgy tűnik, lassan kezdhettük újra Salgótarjában is...

– *Ezek szerint, te hiszel az ilyen vállalkozásokban?*

– Hiszek. Mert ha ez általános lesz, akkor a gyerekek nem kerülhetnek ki úgy az iskolából, hogy nem hallottak élő zenei műsort. Azt nem hiszem, hogy mindegyikükből hangverseny-látogató lesz. De abban a faluban, ahol jártunk valaha, nyolc-tíz év múlva is tudja a fiatal, hogy mi a különbség egy hegedű és egy brácsa között, hogyan néz ki egy vonósnegyes. S ha arra nem is emlékszik vissza, hogy mit játszottunk, csak arra, hogy akkor ők milyen jól érezték magukat, akkor talán valamit segítettünk.

– *Jó. Akkor így kérdezek rá: ti vállaltátok ezt a missziót, hogy élő zenét a falusi iskoláknak. Rengeteg emberhez próbáltok eljutni. A másik oldalon pedig csökken a koncertlátogatók száma, de olyan mértékben, hogy a rendszeres hangversenyélet már nem is létezik Salgótarjában. Itt valami nagy ellentmondás van!*

– Akikhez mi kijárunk a falvakba, még nem nőttek fel, még a fiatal korosztályhoz tartoznak, tanulnak valahol. Még várni kell. Másrészt, aki az elmúlt harminc évben a zeneiskolából kikerült, mint zeneszerető ember, azoknak a jelentős része hangverseny-látogató lett, csak éppen nem itt, Nógrád-ban, hanem szerte az országban, ahol ki-ki él. Mások sem lettek hűtlenc a zenéhez, csak éppen otthon hallgatják a lemezeiket, nem érnek rá koncertekre járni. Statisztikák bizonyítják, hogy mennyivel nőtt a komolyzenei lemezek eladási aránya. Ebben azért a mi munkánk is benne van.

– *Csak tudod, a koncertekre is igaz, hogy ugyanaz a közönség van ott is jelen, amelyik a kiállításokon, a színházi esteken vagy a könyvesboltokban. Azaz a „kulturát-fogyasztók” köre ugyanazokból kerül ki, illetve alig-alig bővül.*

– Nézd, ennek a vizsgálata túlmegy ezen a beszélgetésen. Ez már társadalmi kérdés. Hogy a helyzetet változtani kell, az kétségtelen. De ez, úgy hiszem, már nem csak a zenepedagógusok feladata.

– *Köszönöm a beszélgetést!*

PRAZNOVSZKY MIHÁLY